

NR 1 | 2024.02.15

Så går det för skogsindustrin

Produktionen under fjolåret gick ned för både papper och trävaror.

Massproduktionen stabiliseras tack vare en rekordstark export till Kina.

Råvaruförsörjningen är en ihållande utmaning. Som Sveriges största transportköpare och med en betydande utlandsexport påverkas branschen dessutom av olika logistikutmaningar.

Sammanfattning

Skogskonjunkturen fortsatt utmanande

Den svenska skogsbranschen fortsätter att brottas med en svag konjunktur.

Även om produktpriserna, efter stora fall, fortfarande många gånger är högre än före pandemin har det höga kostnadsläget gjort att marginalerna har varit låga, eller till och med negativa. Krisen i Röda havet och Huthirebellernas attacker mot civila fartyg leder till ökade kostnader för frakt till Asien, och förvärrar situationen.

Massa- och papperssektorn slog tidigt på bromsen och har levtt en stabil men avvaktande tillvaro under resten av året. Vissa segment har visat tecken på att vakna, men i stort fortsätter marknaden att slumra och avvakta en förbättrad konjunktur. För helåret har pappersproduktionen minskat med -12%.

Gynnad av en försvagad krona har trävaruproduktionen länge trotsat den vikande konjunkturen, men framåt slutet av året blev det tydligt att inte heller den kunde hålla emot längre. Svensk produktion av trävaror minskade med -6% från föregående år, den lägsta produktionen på åtta år.

Råvaran gäckar branschen

En del av produktionsnedgången för trävarorna kan förklaras med låga råvarulager. Visserligen förbättrades lagersituationen under slutet av året, men det berodde snarast på minskad produktion än på ett ökat utbud. Den segdragna råvarusituationen börjar glänta på frågan om det vi nu ser är startskottet på en strukturell förändring och sätter fokus på det vägskalet som samhället står inför – hur vi vill förvalta vår skogsresurs, och vilka nyttor vi vill att den ska erbjuda?

Råvarusituationen i Europa är dock ännu mer ansträngd, som följd av fem, tio år med enorma barkborreangrepp. När tillgången inte tydligt balanserar sig, trots exempelvis en produktionsnedgång om cirka 20 procent i sågverkssektorn, stiger oron ytterligare.

Med en pressad råvarusituation tydliggörs också beroendet av transporter mellan olika marknader för att jämna ut obalanser. Utöver situationen i Röda havet påverkas också branschen av tågstrejker i Tyskland, nya tullregler för tågimport för Norge, och inte minst ett alltjämt

fortsatt eftersatt underhållsarbete inom järnvägen. Läs mer om detta i fördjupningen om transporter på nästa sida.

2024 går i väntans tider

Branschen avvaktar startskottet från en återigen ljusnande konjunktur. Men innan en sådan vändning kan skönjas lär framför allt trävarubranschen fortfarande ha en del fallhöjd framför sig. För massa och papper bedöms nedgången redan vara tagen. Till stor del påverkas förutsättningarna om en förväntad stärkning av den svenska kronan, som snabbt kan bidra till att förvärpa marginalerna vid ett högt kostnadsläge.

På några års sikt förväntas dock efterfrågan av svenska skogsprodukter att öka, samtidigt som det globala utbudet minskar. Behovet av fossilfria, förnybara material gör att framtiden ser ljus ut.

Christian Nielsen

Marknadsanalys,
trävaror
christian.nielsen
@skogsindustrierna.se
072-209 84 30

Daniel Eriksson,

Marknadsanalys,
papper och massa

Skogsindustrierna är organisationen för företag som förädlar trä till fossilfria och förnybara material. I verksamheten ingår Svenskt Trä och sekretariatet för BioInnovation.

Skogsindustrierna har cirka 220 medlemmar runt om över hela Sverige.

www.skogsindustrierna.se

FOKUS: Transportrisker

Den svenska skogsindustrin är Sveriges största transportköpare och starkt beroende av att kunna exportera sina produkter. För att produkterna ska kunna nå sina köpare krävs pålitliga transporter på såväl sjön, som på land genom väg och järnväg. Skogsindustrin står för omkring 40 procent av den containervolym som lämnar Sverige.

Flera händelser samverkar nu och riskerar att påverka möjligheten för skogsindustrin att leverera sina produkter. Huhtirebellernas attacker mot fartyg på Röda havet som tvingar rederier att sända fartyg runt Afrika i stället för att gå den betydligt kortare vägen genom Suezkanalen, en ovanligt kraftig isläggning som gör att den svenska isbrytarflottan tvingas jobba hårt för att hålla farlederna öppna och störningar på järnvägen i Sverige såväl som i Europa är alla faktorer som påverkar skogsindustrin negativt.

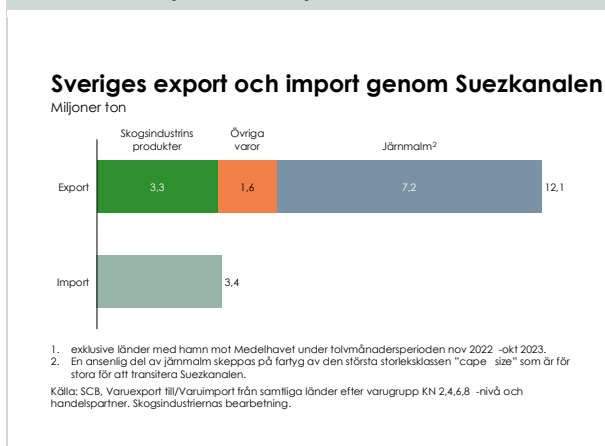
Följder av situationen i Röda havet

Skogsindustrin är den svenska bransch som påverkas allra mest av situationen i Röda havet. Vår industris samlade exportvolym till länderna i Asien är ungefär lika stor som den samlade svenska importen därifrån. Det handlar om alla skogsindustrins produkter – sågade trävaror, pappersmassa, papper och kartong. Även om Europa är en långt mycket viktigare marknad kommer Asien på andra plats. Den enda svenska exportvara som är större räknat i ton är järnmalm, men den går oftast vägen runt Afrika även i normala fall.

Situationen förändras snabbt, men i skrivande stund bedöms att kostnaderna för frakt har ökat med ungefär 40 dollar per ton för massa och papper, och 20 dollar per m³ för trävaror till Fjärran Östern och ytterligare något till Mellanöstern. Det skulle innebära en kostnadsökning på en till två miljarder kronor i årstakt.

Hur kostnaden fördelas mellan producenter och kunder blir en fråga om de olika marknadernas dynamik. För trävaror har det ofta avtalats om att dela kostnaden mellan

1.1 Svensk export och import till länder i Asien

kund och leverantör. Förväntningen är också att kostnadsökningen kommer att slå mer mot kunderna i Asien för nya kontrakt, inte minst då det finns få alternativa leverantörer utanför Europa.

För pappersmassa verkar inte priserna i Asien ha gått upp till följd av ökade fraktkostnader, utan producenterna i Europa ser ut att tvingas bära de ökande kostnaderna. Hur det utvecklas framöver är dock osäkert.

Ett område där vi har sett en tydlig effekt redan nu är på marknaderna för returpapper i Sydostasien. Europa och USA exporterar båda en liten del av sin returfiber, främst wellpappretur, till regionen. Osäkerheten kring leveranser från Europa har dock gjort att efterfrågan på wellpappretur från USA har ökat och drivit upp priserna.

Sannolikt kommer marknaden att hitta ett nytt jämviktsläge, men det skulle kunna innebära att returfiberbruk i Europa får något bättre priser på sin viktigaste råvara.

Ytterligare en möjlig effekt av händelserna i Röda havet är att papper och kartong från Kina och Indonesien som tidigare har exporterats till länder runt Medelhavet nu får längre ledtider och försämrade kostnadspositioner. Det skulle kunna stärka efterfrågan för den europeiska industrin, vilket skulle gynna svenska producenter av papper och kartong direkt och massaproducenterna indirekt genom att europeiska kunder ökar produktionen.

Det finns en viss oro om utvecklingen i framtiden. Att ta omvägen förbi Afrika kan förlänga resorna med upp till en månad, vilket kan leda till brist på containrar, fraktfartyg med mera på sikt. Det rådande överskottet av fraktresurser dämpar dock den omedelbara påverkan något, men i ett läge där världsekonomin återhämtar sig ökar risken för fortsatta störningar på fraktmarknaden.

Övriga transportstörningar

Under januari har tyska lokförare vid två tillfällen tagits ut i strejk, något som har påverkat leveranser av gods från Sverige, inte bara till Tyskland utan också till andra marknader på kontinenten dit papper och massa transporteras via järnväg, såsom Frankrike och Italien.

Samtidigt är det i Sverige en alltjämt närvarande fråga kring ett fortsatt eftersatt underhållsarbete av det svenska järnvägsnätet som också är ett orosmoln för skogsindustrin. Detta påverkar dessutom en önskad omställning till fler tågtransporter, samt branschens konkurrenskraft.

Nya tullregler för tågimport för Norge skapar också oro vad avser importen av rundved från Norge. Dialog pågår mellan branschen och tullverket om hur en implementering kan underlätta, där det finns indikationer på ett positivt utfall. Men det innebär likväl en viss oro i samband med det pressade råvaruläget, där ett minskat utbud på marginalen skulle kunna få konsekvenser.

2 Trävarumarknaden

Foto: Jonas Westfling

- Trots en bra start på året blev den svenska produktionen av trävaror den lägsta på åtta år, och landade på 17,8 miljoner m³, jämfört med 18,5 miljoner m³ för 2022.
- En bidragande orsak har varit en begränsad råvarutillgång, som i viss mån har varit produktionsbegränsande för de sista månaderna på året. Det har lett till minskande lager, men leveranserna har likväl minskat.
- Den starkaste marknaden globalt är USA där Sverige sedan pandemin har kraftigt stärkt sin marknads närvaro. Här förväntas en tydlig efterfrågan under året.
- Situationen i Röda havet slår hårt mot lönsamheten för liggande kontrakt under ett par månader, men den effekten förväntas avta.
- Risker framöver är en vikande pristrend i Europa, samtidigt som kronan stärks. Det kan slå dubbelt mot den svenska trävaruexporten.
- På medellång sikt förväntas fortfarande stor efterfrågan på svenska trävaror. Sverige kommer att behöva ta ett stort ansvar för att förse Europa och världen med förnybara, fossilfria byggmaterial.

Trävaror kan inte betvinga konjunkturen längre

Svenska sågverk inledde året med att trotsa en vikande konjunktur och levererade i rekordtakt, men föll slutligen på målnöret. Den svenska sågverksproduktionen landade på 17,8 miljoner m³ jämfört med 18,5 miljoner m³ för föregående år.

En del av förklaringen ligger i en utmanande råvarutillgång som har lett till några av de lägsta timmerlagren som vi har sett under de senaste decennierna. De sista månaderna normaliserades timmerlagren, men det är i viss mån också beroende av en minskande produktion.

Den stora framgångssagan för 2023 är dock de oerhört starka leveranserna under framförallt det första halvåret.

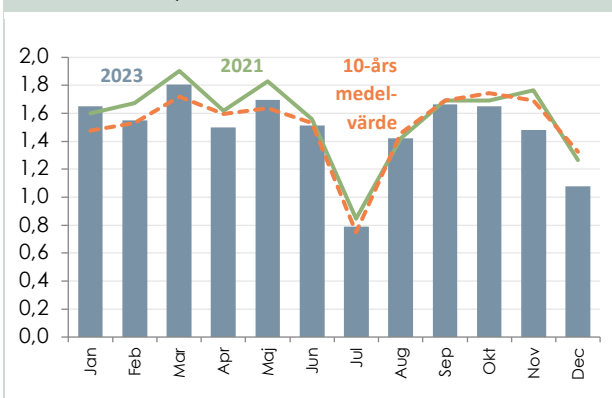
Trävarupriserna har i praktiken legat kvar på en historiskt relativt hög nivå, drivet av ett högt kostnadsläge framförallt i Europa. Svensk export har samtidigt gynnats av en försvagad krona.

Röda havet

Krisen i Röda havet har för trävarumarknaden inneburit kraftigt ökade fraktpriser med 100 – 200 procent för liggande kontrakt.

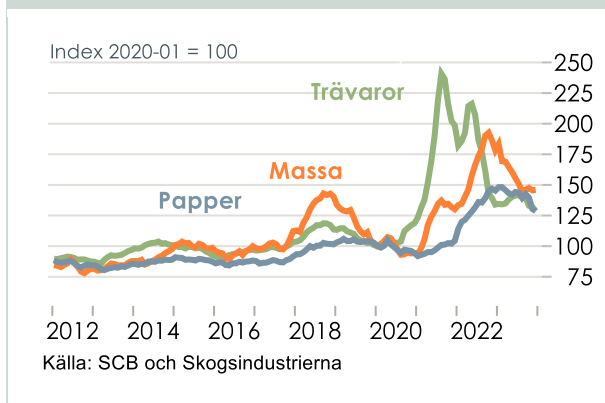
Många svenska trävaruleverantörer har kommit överens med sina kunder om att dela på de ökade kostnaderna, men situationen innebär likväl ett hårt slag

2.1 Produktion, svenska trävaror

¹ Middle East and North Africa

2.2 Exportprisindex

mot lönsamheten för kontrakt som redan är pressade av ett högt kostnadsläge.

För trävarumarknadens del bedöms påverkan vara störst för redan avtalade kontrakt, men nya kontrakt bedöms behöva ta hänsyn till den högre fraktkostnaden. Påverkan bortanför liggande kontrakt beräknas vara låg, då kostnaden till stor del förväntas täckas av mottagarland.

En typisk kontraktslängd till regionen är på cirka en till tre månader. Läs mer om detta i fördjupningen om transporter på sidan 3.

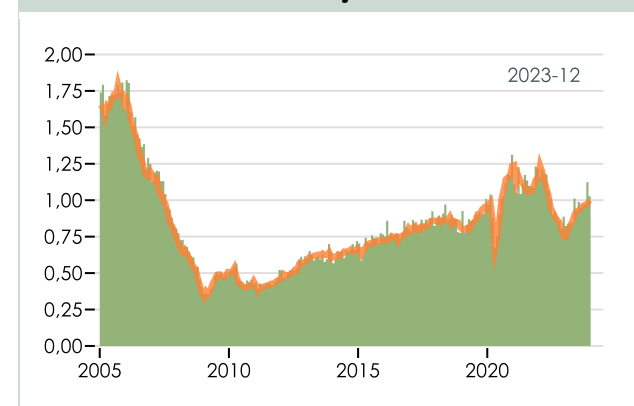
USA bygger i trä

Tidigt under konjunkturedgången gjordes bedömningen att den marknad som kommer att visa vägen ut ur lågkonjunkturen kommer vara USA. Så verkar det också bli.

Trots en i närtid något minskande volymexport till USA är det rimligt att förvänta sig att vårens siffror kommer att se annorlunda ut. Byggtakten på den amerikanska byggmarknaden ligger högre än något som kunde ses före pandemin.

Samtidigt fortsätter Kanada att utmanas av en minskande råvarutillgång, samt ökande krav på social och

2.3 Husstarter USA – enfamiljshus

miljömässig hänsyn. Utbudet är därmed pressat, och europeiska volymer kommer krävas för att möta amerikanarnas efterfrågan.

Men den amerikanska marknaden kommer inte vara nog för att kompensera för nedgången i byggaktivitet i Sverige och Europa. Trävarumarknaden ur ett svenskt, och europeiskt, perspektiv, kommer därför att vara beroende av efterfrågan från Asien och MENA¹.

Trävarukonjunkturen som helhet är pressad. Kanske är tecknen tydligast i Europa, där inflationen och höga räntor har slagit hårt. Om den svenska kronan stärks kommer det på samma sätt slå hårt mot svenska sågverk.

På medellång sikt kvarstår dock analysen att den globala efterfrågan lär öka, samtidigt som det kommer att vara svårt att öka utbudet globalt. Det förväntas innebära goda förutsättningar för svensk sågverksindustri.

3 Massa- och pappersmarknaden

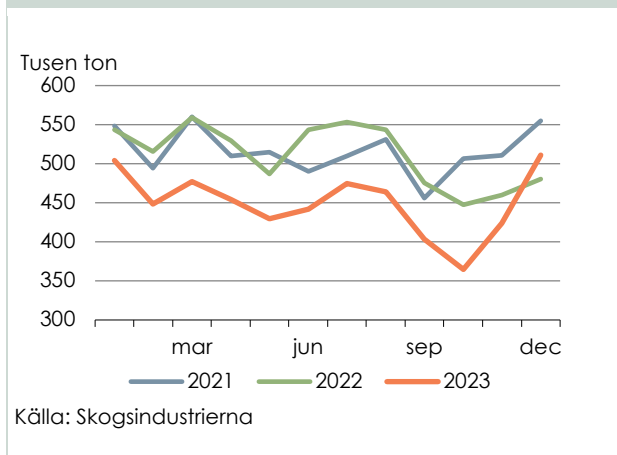
- Konjunkturen för pappersmarknaden tog tidigt på året en sänkning, -10% i efterfrågan på helåret, och har sedan hankat sig fram.
- Produktionen av papper minskade i sin tur med -12%.
- Produktionen av avsalumassa var istället relativt stabil. Mycket på grund av en rekordstark export till Kina om 1 miljon ton.
- Efterfrågan och produktionen av grafiskt papper har varit starkare än förväntat.
- Situationen i Röda havet skapar oro. Konkurrensen förväntas öka, och det är osäkert om ökade kostnader kommer att kunna få täckning...
- ... samtidigt kan det leda till mindre import av pappersprodukter till Europa, vilket i sin tur skulle kunna stärka den lokala marknaden.
- Framtidsutsikterna i närtid är avvaktande, med få indikatorer på en direkt förbättring. Samtidigt bedöms nedsidan vara begränsad.

Långsam återstart efter tvärnit i Europa

De europeiska marknaderna för papper och massa bromsade in i början av 2023 efter rekordåret 2022.

I genomsnitt backade efterfrågan på pappersprodukter i Europa med 15 procent under årets tre första kvartal, jämfört med samma period 2022. För svensk del, på helåret, minskade leveranserna med 10%. Detta påverkade förstås efterfrågan på pappersmassa i Europa som under året föll i motsvarande takt. En viktig förklaring har varit att lager som byggdes upp längs hela värdekedjan för att hantera störningar i leveranser under 2022 till stor del kunde avvecklas under 2023. De störningar som påverkat marknaden under pandemin försvann, Kina släppte sina restriktioner och köpare kunde känna sig trygga med att inte behöva stå utan papper eller förpackningsmaterial. Dessa lager tog längre tid att avveckla än vad många hade förväntat sig. Hög inflation och stigande räntor som dämpade den privata konsumtionen i Europa påverkade också. Det ledde i sin tur till minskad efterfrågan på förpackningsmaterial, mindre investeringar i marknadsföring och andra åtgärder som påverkade efterfrågan på pappersprodukter negativt.

3.3 Produktion Förpackningsmaterial

Även om läget har stabiliserats i Europa kan vi i nuläget inte se en snabb förbättring av efterfrågan på massa och papper. Återhämtningen inom förpackningsmaterial fortsätter att gå trögt.

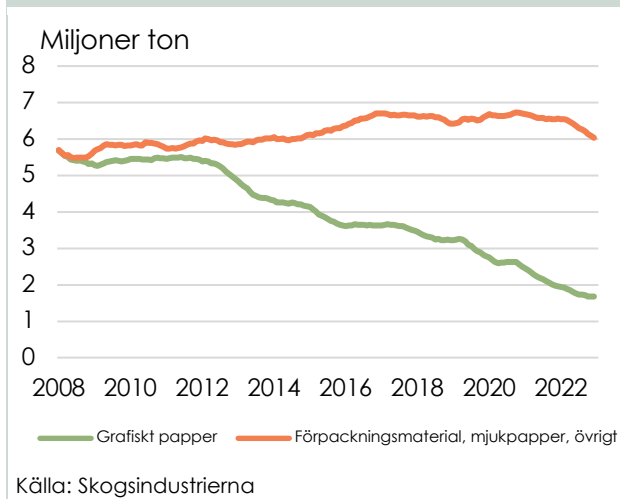
Värst drabbad har marknaden för grafiskt papper varit med en nedgång på 30 procent. En viss återhämtning har dock skett under andra halvåret.

Även efterfrågan på mjukpapper har varit något lägre under 2023 jämfört med 2022. Detta borde till stor del kunna förklaras genom lageroptimering hos grossister och handlare.

Det låga kapacitetsutnyttjandet inom den skandinaviska pappersindustrin har också dolt de svårigheter med råvarutillgången som blivit tydligare under det senaste året. Sedan den ryska invasionen av Ukraina har inte Finland längre importerat någon massaved från Ryssland, vilket tidigare har varit en betydande del av deras råvaruförsörjning. Det påverkar den finska industrin, men effekterna sprider sig även till Östersjöregionen. Svenska producenter får till exempel mer konkurrens om inköp från Baltikum, vilket driver upp kostnaden för massaveden.

Eftersom industrin inte har producerat för fullt under 2023 har vi inte sett hela effekten av den nya verkligheten.

3.1 Leveranser av papper och kartong

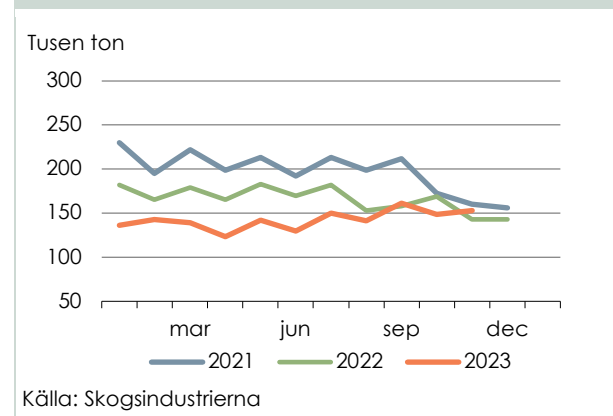
Grafiskt papper

Grafiskt papper var det segment som bromsade in allra kraftigast under första halvåret 2023, men sedan dess har en successiv återhämtning skett. Årets två sista månader var leveranserna till och med högre än samma månader 2022. Det hör inte till vanligheterna att kunna rapportera en ökning av efterfrågan på grafiskt papper på tolv månaders basis.

Dessutom har ett antal stängningar av kapacitet skett i Europa, dock inte så mycket som för ett halvår sedan. Det beror på att de bruk som tänkt konvertera till wellpapp-råvara har valt att invänta bättre marknadsförutsättningar. Det är sannolikt att dessa kommer att genomföras senare, men just nu är företag måna om att behålla ett positivt kassaflöde och ränteläget är mindre fördelaktigt.

Priserna har gått ner rejält, framför allt inom tråhaltiga papper och tidningspapper. Detta beror till stor del på att de höga el- och gaspriserna under 2022 föll tillbaka och att produktionskostnaden minskade för dessa energiintensiva kvaliteter.

3.2 Produktion grafiskt papper

Förpackningsmaterial

Jämfört med grafiskt papper var inte fallet i efterfrågan lika djupt för förpackningsmaterial, men i gengäld syns heller ingen återhämtning ännu.

Producenterna av förpackningspapper drabbas av en svag byggkonjunktur och en minskande försäljning för e-handeln.

En försvagad privat konsumtion i allmänhet och e-handel i synnerhet har också påverkat efterfrågan på wellpappmaterial negativt.

Priserna för wellpappmaterial i Europa har sjunkit avsevärt under året. Delvis är det en naturlig effekt av mycket höga priser under 2022 som gjorde att det fanns gott om fallhöjd. Vissa råvarukostnader har också fallit, men trots det är kostnadsläget nu betydligt högre än före 2022, vilket gör att det finns lite utrymme för fortsatta prisfall.

Massa

På massamarknaden har svenska producenter kunnat hålla upp produktionen genom att Kina har ökat sina inköp när Europa gått svagare. För första gången någonsin var Sveriges export av pappersmassa till Kina större än en miljon ton, en ökning på hela 149 procent. Mot slutet av året kunde en avmattning skönjas, även om nivån fortfarande låg långt över fjolåret. Det tyder på att kinesiska köpare hade fyllt sina lager till en nivå som de kände sig nöjda med. Den ökade exporten av pappersmassa till Asien innebar också att Göteborgs hamn kunde rapportera ett rekord i containervolym under 2023. Totalt ökade hamnens hanterade volym, summan av import och export, med tre procent.

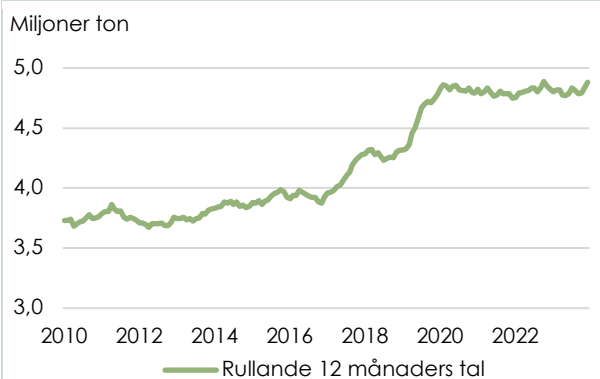
Den ökade fraktkostnad som kommit till följd av attacker i Röda havet påverkar förstås den stora exporten till Asien. Det gör att de europeiska producenterna har fått en viss försämring i lönsamheten till Kinamarknaden. Priserna har heller inte sjunkit, vilket möjligen hade varit väntat för en tid sedan. Det kan hända att effekterna av välfyllda lager och ökande transportkostnader tar ut varandra.

Läs mer om detta i fördjupningen om transporter på sidan 3.

Ytterligare en möjlig effekt av händelserna i Röda havet är att papper och kartong från Kina och Indonesien som tidigare har exporterats till länder runt Medelhavet nu får längre ledtider och försämrade kostnadsposition. Det skulle kunna stärka efterfrågan för den europeiska industrin, vilket skulle gynna svenska producenter av papper och kartong direkt och massaproducenterna indirekt genom att europeiska kunder ökar produktionen.

Samtidigt kan vi nu se att återhämtningen inom grafiskt papper i Europa har börjat påverka efterfrågan på pappersmassa positivt.

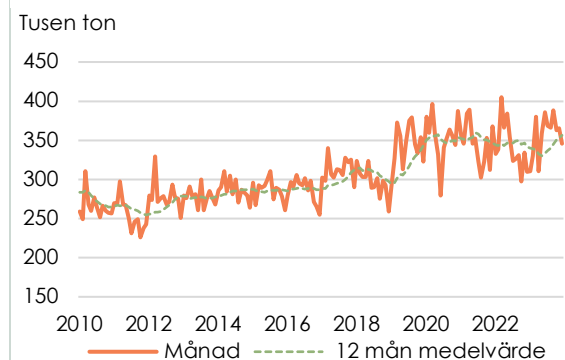
3.4 Produktion av marknadsmassa

Källa: Skogsindustrierna

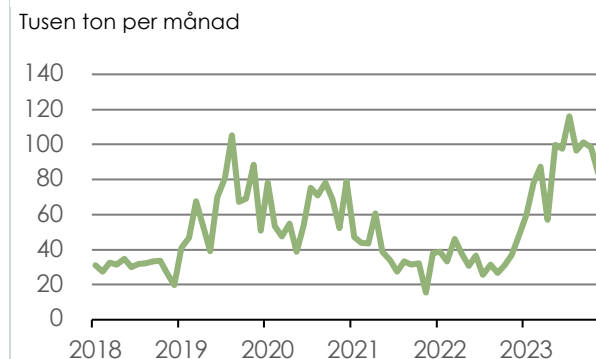
Massaproducenter i Nordamerika har tidigare haft svårare att anpassa sig till marknadsläget och därför tvingats stänga en del kapacitet tillfälligt, såväl som permanent. Det är oklart om den ökade kostnaden för att leverera från Europa till Asien kommer att ändra den dynamiken. Bedömningen är att med nuvarande ökning av transportkostnaden kommer Europa att fortsatt ha ett bättre kostnadsläge, men det finns säkerligen enstaka bruk i Nordamerika som ser att kalkylen ändras nu. Till saken hör också att ekonomin i USA går starkt och att efterfrågan där verkar ha tagit ny fart jämfört med Europa, så exportmarknaderna kommer inte att vara första prioritet för de producenterna.

3.5 Sveriges export av marknadsmassa

Källa: Skogsindustrierna

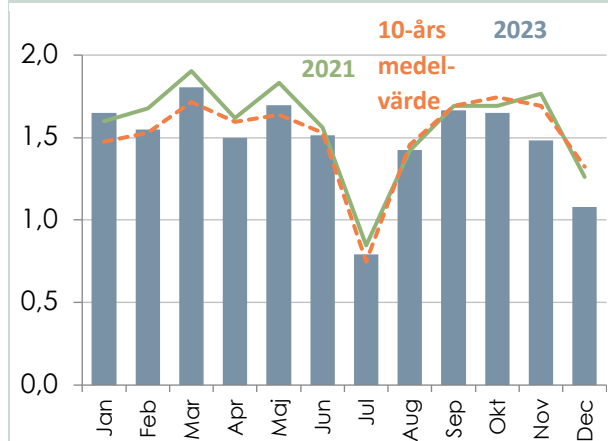
3.6 Svensk export av marknadsmassa till Kina

Källa: Skogsindustrierna

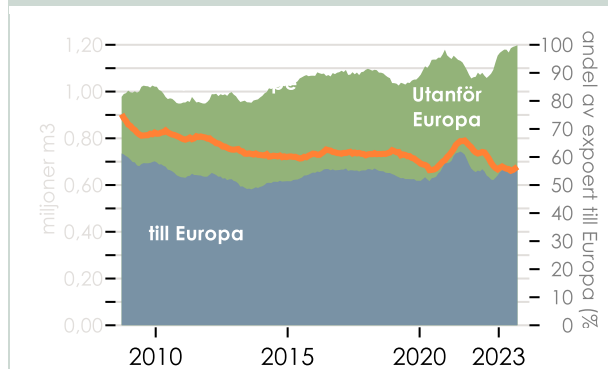
4 Appendix

4.1 Produktion trävaror

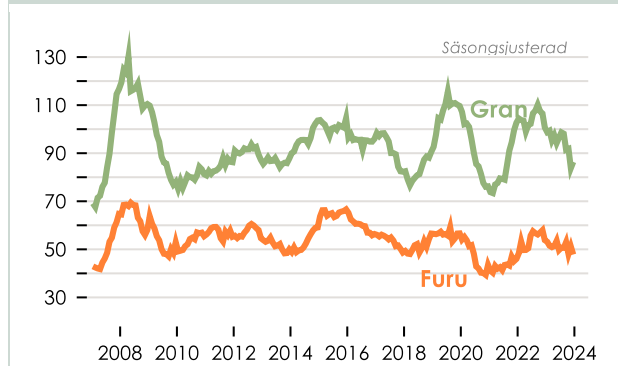
Källa: Skogsindustrierna

4.2 Svensk export av trävaror

Källa: Svandata och Skogsindustrierna

4.3 Lager Trävaror

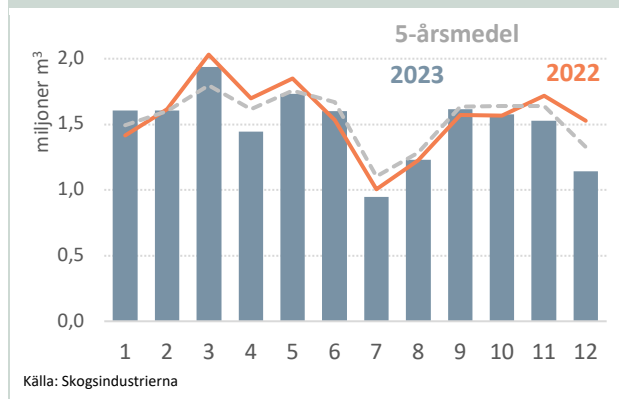
Källa: Skogsindustrierna

4.4 Export trävaror

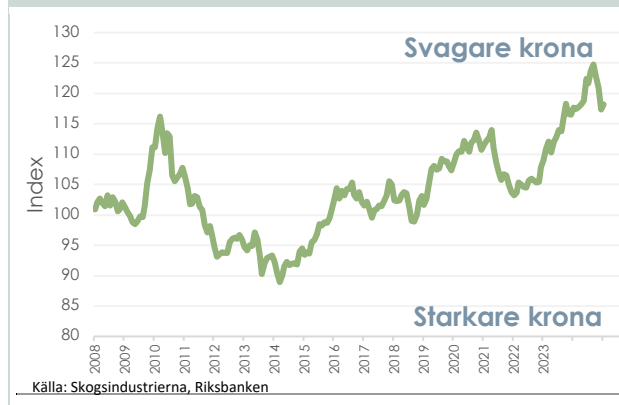
	Januari - November (1000 m³)	Förändring jämfört med förra året
Sågat och hyvlat		
Sverige	3 806	-19%
Storbritannien	2491	16%
Tyskland	745	3%
Norge	690	-15%
Danmark	751	2%
Nederländerna	991	7%
Övriga Europa	2 019	
Europa	7 687	7%
Egypten	1206	7%
Algeriet	375	89%
Övriga Afrika	533	
Afrika	2 114	16%
Mellanöstern	429	-7%
Kina	661	4%
Japan	575	-18%
Övriga Ostasien	428	
Asien	1 664	-4%
USA	1 058	-15%
Övrigt	60	
Total Export	13 012	4%

Källa: Skogsindustrierna

4.5 Leveranser, svenska sågverk

4.6 Valutakorg, svenska trävaror

4.7 Papper och kartong, januari – december 2023

tusen ton	Produktion	% förändring	Leveranser	% förändring
Grafiskt papper	1 712	-14	1 676	-13,7
Mjukpapper	343	-2,8	317	-9,0
Förpackningspapper	822	-17,9	832	-14,1
Wellpappmaterial	1 999	-4,6	2 008	-1,8
Kartong för förpackning	2 575	-15,4	2 769	-11,5
Förpackningsmaterial	5 395	-12,1	5 610	-8,7
Övrigt papper och papp	42	-14	443	-11,4
Totalt	7 494	-12,2	7 647	-9,8

Källa: Skogsindustrierna

4.8 Leveranser grafiskt papper, januari – december 2023

tusen ton	förändringar jämfört med föregående år	
	tusen ton	%
Totala leveranser	1 676	-14
Sverige	154	-10
Export	1 523	-14
EU	1 027	-21
Övr Europa	294	-8
Afrika	38	46
Asien	116	17
Nordamerika	10	-20
Latinamerika	32	83
Oceanien	6	94

Källa: Skogsindustrierna

4.9 Leveranser förpackningsmaterial, januari – december 2023

tusen ton	förändringar jämfört med föregående år	
	tusen ton	%
Totala leveranser	5 610	-9
Sverige	444	7
Export	5 166	-10
EU	2 652	-11
Övr Europa	737	-12
Afrika	244	4
Asien	977	-4
Nordamerika	310	-14
Latinamerika	223	-15
Oceanien	21	-32

Källa: Skogsindustrierna

4.10 Produktion kemisk massa januari – december 2023

tusen ton	Total massa	% för.	Marknads-massa	% för.
Blekt sulfat barr	4 677	-0,0	3 536	2,0
Övrig kemisk massa	4 003	-9,8	850	-7,9
Totalt kemisk massa	8 680	-4,7	4 390	-0,1

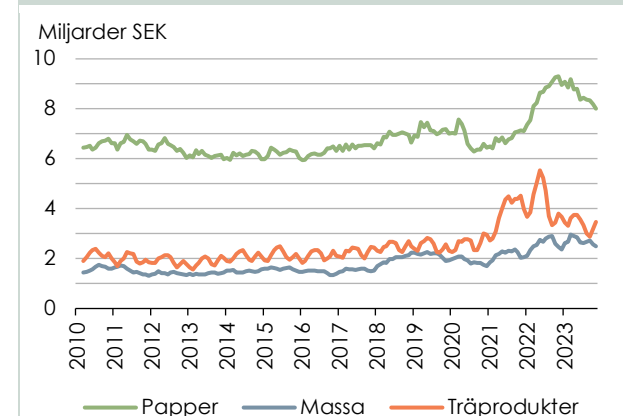
Källa: Skogsindustrierna

4.11 Leveranser av massa januari – december 2023

tusen ton	Export	% för.	Sverige	% för.
Blekt sulfat barr	3 234	3,7	285	-12,2
Övrig kemisk massa	660	-2,0	128	-22,6
Kemisk massa	3 894	2,7	414	-15,7
Mekanisk och halvkemisk massa	377	21,1	104	-15,6
Totalt massa	4 271	4,1	518	-15,7

Källa: Skogsindustrierna

4.12 Exportvärden, tre månaders medelvärde

Källa: SCB